

Från jord till bord och matnationalism

Den pågående pandemin påverkar både människor och hela samhällssektorer. Samhällen har stängt ner och människor har hållit sig hemma för att minska smittspridningen. Men Europaparlamentets arbete har fortsatt och diskussioner kring coronavirusets påverkan pågår för fullt i jordbruksutskottet. Jordbrukssektorn har stött på motgångar både när det kommer till säsongsarbetare som inte kunde komma in i länderna till följd av de hårda restriktionerna, minskad export och skördar som kan gå till spillo utan hjälp och konsumenters val. Mötenas vanligaste diskussioner är vilken del av sektorn som behöver mer stöd och att det krävs större finansiering till jordbrukare över hela EU.

Mycket av arbetet som egentligen skulle ske nu har fått skjutas upp eftersom mer pressande åtgärder krävs för att underlätta för olika sektorer. Men Europakommissionen har trots allt levererat två strategier som ingår i den europeiska gröna given nämligen Farm to Fork och Biodiversity strategy. Strategierna har välkomnats eftersom de fokuserar på hur livsmedelsproduktionen ska bli mer hållbar i alla led men även hur den biologiska mångfalden ska stärkas och bromsa nedbrytningen av ekosystemen.

Dessa strategier är en viktig del för att EU ska nå målet om klimatneutralitet till 2050 och måste därför inkludera jordbrukssektorn som besitter en viktig roll mot ett mer hållbart samhälle. Flera har dock höjt på ögonbrynen åt de satta målen som finns i Farm to Fork strategin. Där fokuserar Kommissionen att minska bekämpningsmedel, gödningsmedel och antibiotikaanvändningen inom jordbruket. Det är viktiga steg att ta för att minska skador på människors hälsa och kommer i sin tur leda till en bättre djurhållning istället för att förlita sig på att antibiotika ska göra jobbet.

Men det som kan leda till problem med att sätta mål på bekämpnings- och gödningsmedel är att de som redan kommit långt i sitt arbete kan bli lidande. På jordbruksutskottets möte går diskussionen om just detta, vad händer med de jordbrukare som gör sin del och hur ska Farm to Fork strategin inte bidra med mer hinder för jordbrukare?

De nordiska länderna har alla kommit långt i sitt arbete med minskad användning av bekämpningsmedel, genom forskning och innovation och ett digert arbete från lantbrukare och myndigheter. Men man ska komma ihåg att de har ett annat klimat, andra förutsättningar och andra typer av skördar. Samtidigt som vi i Norden har kommit långt har andra jordbrukare helt andra förutsättningar när det kommer till användning av bekämpningsmedel.

Jag minns en kommentar från ett webinarium om just bekämpningsmedel, att det inte finns "one size fits all" eftersom alla länder har olika utgångspunkt. Samtidigt går det att få inspiration från den nordiska modellen. Det är viktigt att hålla en nykter diskussion om detta för att implementeringen av Farm to Fork ska kunna ske rättvist men också hållbart för alla parter.

Intresset för jordbruket har verkligen fått sig ett uppsving med coronakrisen när tillgången av produkter hamnade i centrum i och med att länder stängde sina gränser och därmed hindrade den fria rörligheten inom EU. Detta har i sin tur lett till en intressant utveckling för att stötta ländernas egna jordbrukare och landets ekonomi. Det har i flera länder uppstått en "matnationalism" som flera menar på kan stjäla istället för att hjälpa och därmed hota den inre marknaden.

"I am calling for food patriotism, for agricultural patriotism" meddelade Frankrikes jordbruksminister Didier Gauillaume på radio i förra veckan. Frankrike är inte ensamma om att deklarerar ut denna patriotism i spåren av Coronavirusets påverkan men andra har tagit det steget längre. Den polska regeringen namngav och hängde ut 15 inhemska

företag för att importera mjölk från andra EU-länder istället för att köpa från polska bönder.

I Belgien uppmanade potatisodlare oss att äta mer pommes frites eftersom potatisförsäljningen minskat dramatiskt under pandemin. I Frankrike uppmanades man äta mer ost och i England dricka mer te. Österrikes jordbruksminister meddelade att regeringen arbetar på en regional bonus för mat, där lokalproducerad mat skulle bli tilldelad vissa fördelar.

Det har tagits drastiska åtgärder för att underlätta och hantera den chock som sektorn utsatts för. Jag är för att handla lokalt och stötta lokala producenter men tror också att det kan göra skada på den fria rörligheten inom EU framöver om det drivs på för hårt. Det är viktigt att uppskatta och se jordbrukssektorns viktiga roll men farligt när det regeringar utövar matnationalism i panik. Något som Tysklands jordbruksminister också uppmärksammade i ett uttalande för några veckor sedan. Hon menade att "gränsöverskridande leveranskedjor och fri rörlighet av varor är avgörande för att garantera medborgarnas försörjningstrygghet" och att man "inte får äventyra resultatet av den inre marknaden".

Belgien är en av världens största exportörer av potatisprodukter och 1,5 miljoner ton exporteras årligen till 100 länder.¹ Det är svårt för ett land på drygt 11 miljoner invånare att täcka det behovet framöver vilket är anledningen till att vi behöver en fungerande inre marknad även i kristid. I tider av kris provas samarbetsförmågan mellan länder, vilket vi tydligt såg när smittspridningen var ett faktum inom EU tidigare i mars. Det är viktigt att EU kan visa att man klarar av att stå upp för den fria rörligheten även i kristider.

Det är en prövande tid för många sektorer och alla står inför utmaningar som man febrilt vill lösa. Såklart bör vi som konsumenter göra medvetna val och stötta de lokala producenterna som kämpar. Men det blir väldigt problematiskt när regeringar prioriterar sina egna produkter och därmed kan skapa en ojämn konkurrens inom EU. Detta har även flera intresseorganisationer lyft i möten i parlamentet att det finns en oro inför framtiden om fler länder går så långt att lagföra om det. Det gäller att även i en tid av kris inte agera i panik som kan ge konsekvenser inför framtiden vilket i sin tur kan ställa oss inför ännu svårare utmaningar.

¹ <https://belgapom.be/en/blog/>